

Profesörler nasıl para kazanmalı?

2006-05-23 16:11:17

Ünlü deprem profesörü (aslında jeofizik profesörü demek daha doğru sanırım) Ahmet Mete Işıkara'nın bir inşaat şirketinin reklamlarında oynaması bazı kesimlerin tepkisini çekti. Bu kişiler medya aracılığıyla Işıkara'nın bir reklam filminde oynamasının etik olmadığını dile getirdiler.

Sanırım bir profesörün bu kadar para kazanması bazılarının kafasındaki profesör imajıyla uyuşmuyordu. Onlara göre profesör dediğin kendi kanallarına gelip bedavaya görüş beyan etmeli, sonra da eve gidip maaşa talim etmeliydi. Bu görüşün ne kadar destek gördüğünü bilmiyorum ama geniş bir taraftar kitlesi varsa Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayanların para kazanmaya ilişkin ciddi algılama sorunları olduğunu düşünüyorum.

Öncelikle kimin para kazanması gerektiği ile işe başlayalım. Üretime katkıda bulunan herkes bunun karşılığında gelir elde etmelidir. Reklamı veren inşaat şirketi de Işıkara'nın kendi evlerini pazarlanmasına katkıda bulunacağını düşündükleri için ona reklam filminde oynamasını teklif etmiştir. Teklifi kabul eden hoca da bu emeği karşılığında bir para almıştır. Ben bunda ahlaka aykırı bir şey göremiyorum. Reklam filminde oynayan herkes maddi ya da manevi bir getiri elde ediyor. Hatta çoğu reklam oyuncusunun kazancı Işıkara'nın aldığı kadar çok üzerinde.

Eleştiriler Işıkara'nın mesleki birikimini ve halkın gözünde sağladığı güveni paraya tahvil etmesi noktasına odaklanıyor. Bana kalırsa bunda da bir sorun yok. Herkes emek verdiği işlerin sonucunda maddi ya da manevi bir getiri elde etmek ister. Aksi takdirde çalışmak için bir motivasyondan söz etmek mümkün olmaz. Profesörler de diğer insanlara bir istisna teşkil etmezler. Sayın Işıkara da yıllarca mesleğine hizmet etmiş önemli yerlere gelmiş bir şahsiyettir. Deprem sonrasında sıklıkla medyada yer almaya başlayınca, hem geniş kitleler tarafından tanınmış hem de onların güvenini kazanmıştır. Şimdi bir şirket de kendi yaptığı binaların depreme dayanıklılığına potansiyel müşterilerini ikna etmek için Işıkara'dan bir hizmet almaktadır. Sonuçta Işıkara yıllarca yatırım yaptığı mesleğini icra edip para kazanmaktadır, şöhreti kullanarak değil. İş sadece şöhret ile ilişkili olsaydı, şirket piyasa bolca bulunan ve Işıkara'dan yüzlerce defa fazla şöhreti olan mankenlerden birini oynatabilirdi. Ayrıca bazı meslek kuruluşlarının, üniversitelerin de benzer biçimde halkın gözünde sahip oldukları güveni bu tür reklamlarda kullandıklarını ve bunun karşılığında para aldıklarını biliyoruz. Kurumlar aynı işi yapıp para kazanınca bir sorun olmuyor da bireyler yapınca neden sorun yaratıyor? Burada tek sorun yapılan inşaatların reklamda Profesör Işıkara tarafından söylendiği gibi sağlam olmaması ve Işıkara'nın bilerek bu tezgaha alet olmasında ortaya çıkar ki; bu da profesörlükle değil, Işıkara'nın kişiliği ile ilgili bir sorundur.

Sorun Işıkara ile de sınırlı değildir. Sayın Işıkara'yı çok eleştiren gazetenin köşe yazarı olan profesör Asaf Savaş Akat da, her ikisi de iktisat profesörü olan, Taner Berksoy ve Deniz Gökçe ile birlikte televizyonda yaptıkları Eko-Diyalog programı ile oldukça meşhur olunca çok eleştiri almış, hatta bazıları tarafından 'Televole İktisatçısı' diye alaycı bir şekilde anılmaya başlanmıştır. Halbuki o da Işıkara gibi onca yıllık birikimini popülerize edip satmaktadır. Benzer biçimde birçok bilim adamı birikimlerini paraya ve şöhrete tahvil etmektedirler.

Özetlemek gerekirse, eğer birisi cebinizdeki parayı azaltmadan zenginleşiyorsa ve bu da sizi

HOMOEKONOMİKUS :: Murat Çokgezen

Profesörler nasıl para kazanmalı?

rahatsız ediyorsa sizde bir sorun var demektir. İkincisi, bireyler teşviklere göre hareket ederler. Bilimadamları da buna dahildir. Türkiye'deki üniversitelerden hiçbirinin dünyanın ilk 500 üniversitesi arasında yer alamamasının sebebi belki de yeterince maddi teşvik üretememeleridir. Nobel ödülünün sadece kuru bir plaket değil, 1 milyon dolar gibi ciddi bir para olması bu anlamda önemlidir. Hatta 1994 yılında Harsanyi ve Selten ile birlikte Nobel ödülünü kazan John Nash ödül hakkında duyguları sorulduğunda 'Keşke ödülü tek başıma alsaydım. Böylece milyon doları başkalarıyla paylaşmak zorunda kalmazdım' dediği rivayet olunur.